

PROLOOG

CHICAGO
DECEMBER 1880

‘Moet je die kinderen zien,’ fluisterde Sylvie Townsend tegen haar zus. ‘Ik wilde dat we meer voor hen konden doen.’ De kou drong door haar mantel en haar laarzen.

Rillend stonden ze in de steeg buiten het weeshuis. Meg, omringd door haar eigen drie kinderen, keek door het groezelige raam. ‘We hebben gedaan wat we konden. Op dit moment, tenminste.’

Het leek zo bitter weinig.

Meg en Sylvie hadden namens de Chicago Women’s Club schenkingen van plaatselijke kruideniers afgeleverd voor de kerstvakantie en waren daarna snel naar buiten gewerkt. Maar voordat ze weggingen, kon Sylvie het niet laten om een blik in de eetzaal te werpen, naar de kinderen die ze zo graag wilde helpen.

Haar ogen brandden bij het zien van de weeskinderen en de halfwezen, de kinderen van wie nog maar één ouder leefde. Ze zaten met velen opeengepakt op de banken, allemaal gebogen over een kom waterige soep. Dit gebouw was geen thuis. Het was een opslagplaats voor ongewenste goederen.

‘Wat veel kinderen!’ De vijfjarige Hazel stond op haar tenen

om het te kunnen zien. Haar neus was rood van de kou. 'Wonen al hun papa's en mama's hier ook?'

'Sst, Hazel.' Walter, die twee jaar ouder was, stak zijn handen in de zakken van zijn wollen jas. 'Je snapt er ook helemaal niks van.'

Meg tilde de vierjarige Louise op en hield haar dicht tegen zich aan, hoewel het meisje daar eigenlijk al te groot voor werd. 'De ouders van die kinderen kunnen niet meer voor hen zorgen.'

Fronsend klemde Louise haar in wanten gestoken handjes om de nek van haar moeder. Twee blonde vlechten, dezelfde kleur als Megs krullen, golfdend langs haar rug. 'Gaat u ook een keer stoppen met voor ons te zorgen?'

'Nooit. Je vader en ik zullen altijd voor jullie zorgen.' Meg gaf Louise een kneepje in haar armen en zette haar weer neer. Een gure wind sneed door de steeg en voerde de stank uit de gemakshuisjes achter het weeshuis met zich mee. 'Walter, breng je zusjes naar de koets, dan praat ik nog even met tante Sylvie.'

Sylvie boog zich naar de kinderen over, drukte een kus op drie koude wangen en keek toe hoe de koetsier hen in de landauer hielp. Het verschil tussen die kinderen met hun stralende ogen en de lusteloze schepseltjes in het weeshuis was zo groot dat het haar lichamelijk pijn deed. 'O, Meg. Het is niet voldoende om een paar keer per jaar extra eten te brengen. Wat hebben ze daaraan als ze veel meer behoefte hebben aan de voedende liefde van zorgzame ouders? Kon ik maar méér doen.'

Meg stopte haar handen in haar mof. 'Ik weet hoe je je voelt.'

Sylvie betwijfelde het. Meg had een huis vol eigen kinderen en een man die haar adoreerde. Zijzelf had niets van dat alles. Ze was dertig jaar oud, de enige verzorger van hun ouder wordende vader, Stephen. Ze was de eigenaresse van een boekhandel aan de overkant van Court House Square en verhuurde twee appartementen die boven haar eigen appartement gelegen waren, sinds ze na de Grote Brand een vierde woonlaag hadden laten bouwen. Er was geen echtgenoot zichtbaar aan de horizon, maar in haar huis en

hart had ze genoeg ruimte voor een kind. Het weeshuis gaf haar als alleenstaande vrouw echter geen toestemming om er eentje te adopteren.

De wachtende paarden zwiepten met hun staarten, hun adem vormde kleine witte wolkjes. Meg draaide haar rug naar ze toe. ‘Sylvie, ik ben bang dat je te veel hooi op je vork neemt.’

Sylvie lachte en kleine kristallen vormden zich in haar sjaal. ‘En dat zeg je, terwijl jij degene bent die mij heeft aangemoedigd om lid te worden van de vrouwenclub. Je zei dat ik er iets bij moest hebben, iets anders om aan te denken en mee bezig te zijn dan vader en de winkel. En je had helemaal gelijk. Mijn wereldje was veel te klein geworden.’

‘Ik ben bang dat je jezelf zult uitputten met je vrijwilligerswerk, de zorg voor vader en de winkel, en wat je daarnaast nog moet regelen voor je huurders. Er is niemand die voor jóú zorgt.’

‘Wat wil je nu eigenlijk zeggen?’ Niet dat ze het niet kon raden.

‘Er is nog tijd.’ Een haarlok danste langs de kraag van Megs mantel, en ze duwde hem terug onder haar hoed. ‘Je kunt nog steeds iemand vinden die van je houdt.’

‘Jij houdt van me en je kinderen ook. Nate is als een broer voor me. Vader houdt van me, net als Karl en Anna Hoffman.’

‘Je weet best wat ik bedoel.’

Sylvie sloeg haar armen over elkaar. ‘En jij weet hoe ik over een huwelijk denk.’ Ze had geen man nodig voor haar levensvulling. Bovendien had ze er geen tijd voor. Om nog maar te zwijgen over het feit dat haar eerste liefde jaren geleden haar hart aan gruzelementen had geslagen. Sindsdien waren er wel twee huwelijkskandidaten geweest, maar ze had zich alleen opengesteld voor het idee van een hofmakerij om haar vader, die haar heel graag getrouwd wilde zien, een plezier te doen. Ironisch genoeg had hij echter verklaard dat geen van beide huwelijkskandidaten zijn goedkeuring had. Zij was het ermee eens geweest.

‘Goed dan.’ Meg beet op haar onderlip en aarzelde even. ‘Ik moet er alleen niet aan denken hoe eenzaam je zult zijn als ... nou, het lijkt er bepaald niet op dat vader nog beter zal worden.’

Sylvie duwde haar kin in de plooiën van haar sjaal. Hoe graag ze het ook wilde, ze kon het niet ontkennen. Haar vaders gezondheid was aangetast door zijn verblijf in het gevangenenkamp Andersonville tijdens de Burgeroorlog, en ging met het jaar achteruit. Hij had niet voor niets onlangs het eigenaarschap van de boekwinkel aan haar overgedragen.

Ze pakte Megs handen vast. Het littekenweefsel op de handen van haar zus was een herinnering aan alles wat ze samen hadden meegemaakt tijdens en ook na de Grote Brand, die Chicago negen jaar geleden had geteisterd. ‘Ik zal er wel aan wennen. En mijn zus zal er altijd voor mij zijn.’

Meg reageerde met een stevige omhelzing, stapte vervolgens bij haar kinderen in de koets en reed weg. Sylvie zou met de tram naar huis gaan.

Sylvie zocht zich een weg tussen de plasjes smeltwater door, tot ze vanuit de schaduw van het steegje op de straat voor het weeshuis uitkwam. De zon stond fel aan de poederblauwe hemel, maar gaf niet veel warmte. Toen ze bij de voordeur bleef staan, kwam er een gespierde man aangelopen met een klein meisje dat een grote pauwblauwe vrouwensjaal om haar hals gewikkeld droeg.

‘Neem me niet kwalijk.’ De man tikte met zijn vingers aan zijn pet; de huid op zijn knokkels was rood en gebarsten. Hij was omgeven door de penetrante geur van het omgaan met dieren, levend en dood. ‘Het weeshuis is open, toch?’

Een gevoel van ontzetting greep haar aan. Hij zou het kind toch niet ... ‘J-ja, h-het is open,’ stamelde ze. ‘Ik hoop dat u het niet nodig hebt.’ Het waren haar zaken niet. Maar als dit meisje bij de weeskinderen in deze inrichting gestopt werd, dan zou het in een oogwenk wél haar zaak worden.

De man fronste zijn wenkbrauwen. ‘Ik heb gehoord dat ze kinderen opnemen als de ouders niet goed genoeg voor hen kun-

nen zorgen.' Zijn stem was net zo ruw als zijn baard, de woorden waren uitgesproken met een zwaar accent. Gesprongen adertjes verspreidden kleine rode webben over zijn neus en wangen. 'Ik heb gehoord dat ze kleding, voedsel en onderdak bieden. De kinderen zijn er veilig. Ja toch?'

Het kleine meisje trok aan de boord van zijn gefafelde mouw en zei iets in een andere taal.

Hij legde zijn hand op haar onbedekte hoofd. 'Niet nu, Rozalia.' Hij sprak de naam met zo veel tederheid uit dat het klonk als een gedicht: *Rosa Leah*. Hij keek op. 'Mijn naam is Nikolai Dabrowski. Dit is mijn dochter. Mijn vrouw heeft de reis vanuit Polen niet overleefd. Ik kan niet in mijn eentje voor het meisje zorgen.'

Rozalia bracht zijn hand naar haar wang en gluurde vanachter een kluwen vuil blond haar naar Sylvie.

'Ze mag blij zijn dat er nog één ouder leeft,' zei Sylvie, nadat ze zich had voorgesteld. 'Ze heeft de liefde van een vader nodig. Trouwens, de omstandigheden in dit weeshuis zijn erbarmelijk. Er is niet genoeg eten of zeep of liefdevolle zorg.'

'Ik werk veertien uur per dag bij de veeoverslag,' reageerde meneer Dabrowski. 'Ze blijft in haar eentje in ons huis achter op speelt met andere kinderen op straat. Dat is niet veilig en goed. Geloof me, juffrouw Townsend, ik breng haar hier omdat ik van haar hou, niet omdat ik dat níét doe.'

Maar Sylvie zag dat hij aarzelde. 'Niemand in dat gebouw zal van haar houden,' waarschuwde ze hem. 'Ze zullen haar niet vragen wat ze lekker vindt of liedjes voor haar zingen om haar te troosten.' Ze somde haar klachten op en beschreef de weeskinderen die weer op hun duim waren gaan zuigen en in bed plasten. Ze vertelde hem over de verwaarloosde kinderen die van wanhoop wegwijnden en niet meer praatten. 'Denkt u echt dat ze daar beter af is dan bij u, of misschien bij een familielid dat overdag voor haar kan zorgen?'

Moedeloos liet hij zijn brede schouders hangen. 'We hebben

hier geen andere verwanten. De buurvrouwen hebben hun eigen zorgen. Ze werken in een fabriek of doen thuis stukwerk, en kunnen al nauwelijks genoeg aandacht aan hun eigen kleintjes geven om te voorkomen dat ze in het vuur vallen. Rozalia is nu al bijna voortdurend in gevaar.'

Sylvie keek naar het meisje en een brok vormde zich in haar keel. 'Dat kan gewoon niet waa—'

'Niet waar zijn? En hoe weet u wat waar is en wat niet op de plek waar ik woon?'

Het bloed steeg Sylvie naar de wangen. Hij had gelijk. Ze woonden in dezelfde stad, maar hun levens waren werelden van elkaar gescheiden.

Meneer Dabrowski legde zijn hand rond Rozalia's kin. 'Ze is al een schoonheid, vindt u niet? En nog geen vijf jaar oud.'

Ondanks het gebrek aan hygiëne was ze een ongewoon mooi kind, met fijne gelaatstrekken en benijdenswaardige grijsblauwe ogen.

'Mensen hebben het opgemerkt. Verachtelijke mensen.'

Sylvie kreeg er kippenvel van. 'Wat bedoelt u?'

'Ik bedoel dat slechte mensen geprobeerd hebben haar van mij te kopen, en de volgende keer zullen ze geen bod doen voordat ze haar meenemen naar een bordeel, om te worden opgeleid voor een leven vol zonde. Zeg eens, juffrouw Townsend, denkt u nog steeds dat mijn dochter bij mij beter af is dan achter die deuren?'

In een impuls, gebaseerd op jaren van denken en inspanning, besloot Sylvie op dat moment dat ze misschien niet in staat was om het systeem te veranderen, maar wel het leven van dit ene kostbare meisje.

'Ik kan haar in huis nemen.' Haar hart sloeg over toen ze zichzelf de woorden hoorde uitspreken, maar niets had ooit natuurlijker geklonken of gevoeld. 'Zolang als het nodig is, kan Rozalia bij mij en mijn vader wonen.' Ze beschreef hun appartement en de boekwinkel eronder op de hoek van Randolph Street en LaSalle Street. Ze bood aan om het hem te laten zien, zodat hij

het kon goedkeuren. 'Ik zal haar bij u brengen wanneer u maar wilt, en u bent ook altijd welkom om ons te bezoeken.' Ze nam zijn ruwe hand in haar beide handen. 'Begrijpt u me goed. Ze blijft uw dochter. Ik zal alleen voor haar zorgen, totdat jullie weer samen kunnen zijn.'

Er verscheen een diepe frons op zijn voorhoofd. 'Ik kan u niet betalen. Maar ze kan werken voor haar onderhoud, als u dat goedvindt. Je kunt immers stof afnemen, Rozalia? Afwassen? Het vuur verzorgen?'

Het meisje knikte.

Sylvie was niet uit op hulp in de huishouding, maar was verstandig genoeg om de trots van een man te herkennen en te respecteren. Ze knielde voor het meisje neer, en de kou drong door haar rokken. 'Dat is allemaal prima, liefje. Maar ik wil ook dat je speelt. Ik heb een heel oude kat, hij heet Oliver Twist, die dolgraag een meisje in huis wil dat hem gezelschap houdt. Ik wil ook graag een meisje dat mij gezelschap houdt, en mijn vader ook, dat weet ik zeker. Zullen we het proberen en zien hoe het gaat?'

Rozalia liet haar vader los en knikte nog eens aarzelend.

Meneer Dabrowski schraapte zijn keel. 'Ze is nog niet zo goed in Engels. De mensen in onze buurt spreken de taal niet. Maar bij u zal ze heel goed Engels leren, ja? Dat is wat ik voor haar wil. Ze is nu een Amerikaanse.'

Sylvie maakte haar sjaal los en sloeg hem om Rozalia heen. 'Ik weet zeker dat ze het snel zal leren.' Ze stond op om nog een zorg te bespreken. Ze kende weinig protestantse Polen en vroeg zich af of haar godsdienst een probleem zou vormen. 'Meneer Dabrowski, ik denk dat ik u erop moet wijzen dat ik noch joods noch katholiek ben.'

'Ik ook niet, juffrouw.' Hij snoof en wreef over zijn neus. 'Het is lang geleden dat ik ergens in geloofd heb. Als u ook maar íets gelooft, zal dat meer zijn dan het meisje van mij meekrijgt.' Hij zei iets in het Pools tegen Rozalia. Het meisje protesteerde. Hij

antwoordde op een heftiger toon. Toen zei hij tegen Sylvie: 'Het is geregeld.'

Voor een paar weken? Een paar maanden? Een jaar? Ze konden onmogelijk weten hoelang deze regeling zou duren. Het maakte Sylvie niet uit.

Te overweldigd voor woorden stak ze haar hand uit. Rozalia pakte hem vast.

'Bescherm haar voor mij, juffrouw Townsend.'

'Dat beloof ik. Zolang als nodig is.'

HOOFDSTUK 1

CHICAGO

VRIJDAG 4 AUGUSTUS 1893

Sylvie had niet altijd overhaast de ergst mogelijke conclusie getrokken, maar het moeder zijn betekende niet alleen een aanslag op haar hart, maar leek ook haar verbeelding op hol te doen slaan.

Met haar parasol stevig in haar hand geklemd ijsbeerde ze over het brede voetpad langs de Peristyle met de vele zuilen – voor elke staat van de Unie een zuil – dat zich uitstreckte tussen Music Hall en het Casino. Ze kneep haar ogen halfdicht vanwege de verblindend witte gebouwen en probeerde haar zeventienjarige dochter te ontwaren tussen de duizenden andere bezoekers van de World's Fair.

‘Je maakt je te veel zorgen.’ Beth Wright riep het haar toe vanuit de schaduw van de middelste boog van de Peristyle, waar ze stond met een hand op haar heup geplant. Met haar drieënveertig jaar, net zo oud als Sylvie, was ze al vijf jaar weduwe en haar huwelijk was kinderloos gebleven. Sylvie verwachtte niet dat Beth de knagende angst begreep die zij voelde. ‘En wat dan nog, als ze een paar minuten te laat is? Wat is er eigenlijk zo dringend?’

Sylvie liep terug naar haar vriendin en dook de schaduw in. ‘Haar vioolles met Kristof zou om twee uur beginnen. Dáár.’ Ze wees naar Music Hall. Het was nu de slappe tijd voor het Chicago Symphony Orchestra, daarom traden Kristof en Gregor Bartok, haar huurders van de derde etage, allebei op met het Exposition Orchestra op de Fair. Tussen de twee dagelijkse uitvoeringen door kreeg Rose haar wekelijkse les van Kristof. Hij was niet haar eerste vioolleraar, maar wel de beste.

Beth wuifde zichzelf koelte toe met haar hoed. Een pluk kaneelkleurig haar wapperde in haar nek; het was het enige zachte aspect aan haar verder pezige gestalte. ‘Toen wij kinderen waren, zou het schandelijk geweest zijn voor een vrouw om viool te spelen. De tijden veranderen, en daar ben ik blij om. Maar vertel me nu niet dat je met haar meegaat naar haar lessen.’

Sylvie keek omhoog naar haar vriendin, die bijna tien centimeter langer was dan zichzelf. ‘Nee, dat doe ik niet. Ik ben net klaar met mijn rondleiding in Manufactures Building.’ Het enorme gebouw stond naast Music Hall.

De meeste rondleiders op de wereldtentoonstelling waren mannen, maar een select groepje vrouwelijke gidsen, onder wie Sylvie en Beth, werden ingehuurd om groepen vrouwen rond te leiden. Twee of drie dagen per week verzorgde Sylvie rondleidingen op basis van de interesses van elke groep. Op vrijdagmiddag vielen die rondleidingen vaak samen met de lestijd van Rose.

Schetterende tonen klonken door de lucht, met dank aan de Iowa State Band. ‘Had je een goede groep vandaag?’ vroeg Beth.

‘Heel goed. Zeventien jongedames uit New Orleans, met drie nonnen als chaperonnes. We hebben onder meer de maquette bezocht van de Sint-Pietersbasiliek op Midway, de relikwieën van koningin Isabella in Woman’s Building, het staatsgebouw van Louisiana, en de tentoonstelling van de katholieke school in Manufactures.’ De rondleidingen werden per persoon per uur betaald, en het werk van vandaag zorgde dus voor een behoorlijke aan-

vulling op haar huur- en boekhandelinkomsten. ‘De nonnen werken ook met blinde kinderen, daarom heb ik hen meegenomen naar de uitvinder van de brailleschrijfmachine en zijn apparaat. Terwijl we daar waren, kwam er een meisje naar voren dat zowel blind als doof is – Helen heet ze, geloof ik – en toen ze werd voorgesteld aan de uitvinder, gaf ze hem een omhelzing en een kus. Het was zo ontroerend om getuige te zijn van hun ontmoeting.’ Het was zonder enige twijfel het hoogtepunt van haar week.

Beth floot ingehouden. ‘Je hebt geluk gehad. Mijn vijf dames uit Minnesota wilden twee uur in Stock Pavillion doorbrengen voordat ik hen mocht rondleiden door Agriculture en Dairy Building. Ik zal mijn haar twee keer moeten wassen om de stank van de dieren eruit te krijgen.’ Ze veegde een hooispriet van haar mouw. ‘Hoe dan ook, maak je er niet druk om dat Rose vandaag misschien wat achter raakt. Dat gebeurt nu eenmaal.’ Haar bruine ogen stonden zacht, maar haar mening bleef zo scherp als het puntje van haar neus.

Sylvie hoopte van harte dat haar vriendin gelijk had en berispte zichzelf om haar ongerustheid. Toch keek ze zoekend rond naar Rose met haar goudblonde haren.

Het water van Lake Michigan kabbelde tegen de achterzijde van de Peristyle. Vóór haar lag het met marmer omzoomde Grand Basin, omringd door de belangrijkste tentoonstellingsgebouwen die aan het Court of Honor grensden: Manufactures & Liberal Arts, Electricity, Mines & Mining, Machinery en Agriculture. De gouden koepel van het Administration Building weerspiegelde de zon aan de overkant van het bassin. Alle kolossale, klassiek vormgegeven gebouwen waren ontworpen om te verblinden, ze leken allemaal op wit marmer.

Maar niet alles op de Fair was wat het leek. Hoe stevig de gebouwen er ook uitzagen, ze waren bijna allemaal gemaakt van tijdelijk materiaal dat gemakkelijk weer kon worden afgebroken, en zo was ook niet iedere goedgeklede man noodzakelijkerwijs zo degelijk als hij zich voordeed.

‘Kom mee,’ zei ze, terwijl ze Beth zachtjes aanstootte. ‘Laten we onze voeten wat rust gunnen terwijl we wachten.’

Beth zette haar hoed weer op en volgde Sylvie de trap af, de felle zon in. Ze namen plaats op een bankje naast het bassin, waar ze uitzicht hadden op de Music Hall en het Casino, twee identieke in Romeins-Korinthische stijl opgetrokken gebouwen. In het Casino werd niet gegokt of gespeeld, maar er waren alleen een restaurant, garderobes, toiletten en ander openbaar comfort in te vinden. Vanaf het dak wapperden Amerikaanse vlaggen in de wind. Voorbijgangers in hun zondagse kleren waren poppetjes vergeleken bij de twee gebouwen, en dat waren nog niet eens de grootste op het terrein.

‘Zeg nu eens eerlijk, wat is het ergste wat er zou kunnen gebeuren?’ vroeg Beth. ‘Er zijn twaalfhonderd bewakers van de Columbian Guard gestationeerd op de Fair.’

Sylvie wilde niet denken aan het ergste wat er kon gebeuren, laat staan hardop de mogelijkheden opnoemen. Vorige maand was er een dodelijk ongeval geweest bij de Ice Railway, en een dodelijke brand in Cold Storage Building. Mensen stapten voor de snelle kabelwagens. Meisjes verdwenen. *Niet mijn meisje, Heere. Alstublieft niet mijn meisje.*

Sylvie probeerde haar verbeelding in te tomen. Ze zou niet ingaan op Beths vraag, maar zich beperken tot haar opmerking. ‘De Fair beslaat een kleine driehonderd hectare en dan is Midway nog niet eens meegerekend. Dat zijn maar vier bewakers per hectare!’ En geen van de vier zag ze op dit moment.

‘Zal ik hier samen met je wachten?’ Maar terwijl ze het vroeg, stond Beth al op.

‘Niet nodig.’ Sylvie sloeg een vlieg weg. ‘Ik wil je niet ophouden.’

‘Ga met me mee naar de bijeenkomst voor vrouwenkiesrecht. Het zal je goed doen om even je gedachten te verzetten en met belangrijker dingen bezig te zijn. Waar Rose ook is, ze weet de weg naar huis.’

‘Volgende keer,’ zei Sylvie.

Beth liep hoofdschuddend weg.

Sylvie stond op en begaf zich, zigzaggend tussen andere bezoekers door, naar de rand van het Grand Basin. Het standbeeld van de Republiek rees op zijn sokkel op uit het bassin, bijna verblindend in zijn bladgouden glans. Ze liep onder een grote boog door Music Hall binnen en sloot haar parasol. Waarschijnlijk was Rose onopgemerkt naar binnen geglipt en had ze zich voor niets zorgen gemaakt.

Ze liep de grote zaal voorbij, haastte zich de trap op, de gang door naar de repetitieruimten, en ging een openstaande deur binnen van waaruit het geluid van strijkinstrumenten naar buiten zweefde.

De kleine ruimte bruipte van de muziek. Kristofs smokingjasje was over de rugleuning van een stoel gedrapeerd en hij had zijn overhemdsmouwen tot aan zijn ellebogen opgestroopt, waardoor zijn onderarmen, gevormd door een leven lang vioolspelen, zichtbaar waren. Een zwarte vlinderstrik sierde zijn kraag. Hij straalde precisie uit, beheersing, gezag.

‘Ze is hier dus niet geweest,’ zei Sylvie.

Kristof hief zijn strijkstok op terwijl hij zich naar haar toe keerde. De laatste noot weerkaatste tegen de muur en stierf weg. ‘Nog niet. Als ze niet snel komt, moeten we de les verzetten.’ Er klonk iets van ongeduld door in zijn stem. Hij was niet echt boos, wist Sylvie. Hij was punctueel en verwachtte die houding ook van anderen.

‘Als ze niet snel komt, dan is de les wel mijn laatste zorg.’ Sylvie klapte een papieren waaier open, beschilderd met een afbeelding van het Court of Honor.

Zijn wenkbrauwen gingen omlaag en zijn gezichtsuitdrukking was niet meer die van een violist maar van de meelevende vriend die de overtuigde vrijgezel de afgelopen twee jaar voor haar geworden was. Gereserveerd, dat wel, en enigszins afwezig, maar hij was betrouwbaar en zo gelijkmatig als een metronoom. Hij was veilig.

‘Ga zitten, alsjeblieft.’ Hij legde zijn instrument neer en trok het pianobankje voor haar naar achteren. ‘Wat is er aan de hand?’

Ze bleef staan.

Het zonlicht dat op zijn donkerbruine haar scheen, deed de grijze draden bij zijn slapen schitteren. ‘Is ze alleen?’

‘Ze had een afspraak met Hazel en een paar vriendinnen van Hazel – allemaal verantwoordelijke meisjes en iets ouder dan Rose. Waarschijnlijk is ze de tijd uit het oog verloren.’ Toch kon ze de bezorgdheid niet uit haar stem weren.

Kristof liep naar het raam dat uitkeek op Lake Michigan. Sylvie ging naast hem staan. Eindeloos blauw water reikte tot aan de horizon. Het meer was bezaaid met allerlei vaartuigen. Een rolvoetpad waarop aan één kant bankjes waren bevestigd, bracht de bezoekers van de Fair over de Casino Pier zo’n achthonderd meter het meer in en daarna in een lus weer terug. Rose had veel te veel energie om te blijven zitten tijdens zo’n traag ritje.

Kristof rolde zijn opgestroopte mouwen af en knoopte de manchetten dicht. ‘Misschien heeft ze zich vergist in de tijd die het kost om van het ene deel van de Fair naar het andere te komen.’

Voor ze kon antwoorden, klonken er gehaaste voetstappen in de gang. Sylvie beende de repetitieruimte uit en zag Rose haastig in haar richting lopen met een slingerende vioolkoffer in haar hand. Een gevoel van opluchting golfde door haar heen en ebde toen weg. Een vlaag van irritatie volgde.

‘Waar heb jij gezeten?’

Rose liep voor haar langs de repetitieruimte in. De geur van herenreukwater hing om haar heen.

Sylvie staarde haar na. Ze begreep er niets van. ‘Rozalia. Waarom –’

‘Het spijt me dat ik te laat ben,’ zei het meisje buiten adem. ‘Meneer Bartok, hebt u tijd om naar mijn stukken te luisteren, of moet u al naar beneden naar het podium?’

Kristof keek van Rose naar Sylvie. ‘Sylvie verdient eerst wel

een korte uitleg. Ik kan wel even naar buiten gaan als je wilt, en daarna heb ik wel een paar minuten tijd, maar niet langer.'

'U hoeft niet weg te gaan. Het is heel eenvoudig.' Na haar handschoenen te hebben uitgetrokken, opende Rose haar vioolkoffer, spande haar strijkstok en begon met een blokje hars langs het paardenhaar te wrijven. 'Ik ben naar een lezing geweest in het Palace of Fine Arts. De Poolse kunstafdeling werd vandaag ingewijd en ik kon niet eerder weggaan zonder onbeleefd te zijn. Aangezien het gebouw helemaal aan de noordkant van het tentoonstellingsterrein ligt, wilde ik de elektrische trein over het luchtspoor nemen om hier te komen. Dat heb ik ook gedaan, maar de trein was net weg en ik moest op de volgende wachten. Vervolgens stond er een enorme rij bij de garderobe in het Casino waar ik mijn viool had ondergebracht. Ik kon hier moeilijk zonder mijn instrument komen.' Ze legde de viool tegen haar schouder. 'Ik zei toch dat het eenvoudig was. Het spijt me dat u mij niet vertrouwd.'

'Het is niet dat ik j^ou niet vertrouw,' zei Sylvie, 'maar –'

Rose onderbrak haar, terwijl ze over de D-snaar streek en aan een stemschroef draaide tot de toon goed klonk. 'U vertrouwt niemand.'

Sylvie reageerde niet. En de reactie van Kristof drong niet echt tot haar door, ze merkte alleen op dat hij haar verdedigde. Ze bleef maar staren naar een duimgrote blauwe plek aan de binnenkant van Rose' linkerpols.

Die plek had er vanochtend niet gezeten.

De uitvoering was voorbij. Het applaus was weggeëbd in Music Hall en het publiek begaf zich in kleine groepjes naar de uitgangen. Kristof Bartok en de andere leden van het Exposition Orchestra zouden normaal gesproken nu vrij zijn om hun instrumenten in te pakken en de rest van de dag voor zichzelf te hebben.

In plaats daarvan pakte maestro Theodore Thomas de beide uiteinden van zijn dirigeerstok vast en zei dat ze nog even moesten blijven. Dit was hun drieëntachtigste uitvoering samen sinds 2 mei, maar het was de eerste keer dat hij daar maar gewoon bleef staan, de punten van zijn borstelige snor bewegingloos naar beneden hangend, terwijl de zaal leegliep. Achter hem rezen in de vorm van een enorm hoefijzer twaalf Korinthische zuilen op van het balkon naar het plafond, elk omwikkeld met dezelfde guirlandes die ook tussen de zuilen gedrapeerd waren. Laurierkransen sierden alle pilaren.

Er klonk geritsel van papieren toen honderdvijftig orkestleden hun bladmuziek verzamelden en in leren mappen opborgen. Naast Kristof schoof zijn jongere broer schouderophalend zijn vioolkoffer onder zijn stoel, met dezelfde nonchalance die op elk terrein van zijn leven te bespeuren viel. Kristof had de positie van concertmeester en eerste violist toebedeeld gekregen, maar dat was alleen omdat Gregor – die veel meer aangeboren talent bezat – geen discipline had. Als Gregor maar genoeg zou oefenen, als hij maar half zo veel belang zou hechten aan zijn vaardigheid als zijn vader dat had gedaan, dan zou hij de ster van het orkest zijn en zou Kristof letterlijk de tweede viool spelen.

Misschien dat de maestro dat niet besepte, maar Gregor zelf besepte het beslist wel.

Kristof depte met een opgevouwen zakdoek zijn voorhoofd, legde vervolgens zijn instrument op zijn schoot en wachtte op wat de maestro hun te vertellen had.

Gregor geeuwde omstandig en veegde daarna een lok eikenbruin haar van zijn voorhoofd.

‘Te laat uit geweest gisteravond?’ vroeg Kristof, *sotto voce*, hoewel hij het antwoord al wist. Gregor was zo luidruchtig thuisgekomen dat Sylvie en Rose hem ongetwijfeld boven hen hadden horen stommelen. Net zoals hijzelf gehoord had hoe een van de Hoffmans boven hén was opgeschrokken toen Gregor de deur van hun appartement had dichtgegooid.

Gregor wreef met zijn hand over zijn gezicht. 'Niet later dan gewoonlijk.'

Dat was waar. En dat was meteen het probleem. Er was altijd wel iets te doen, te zien, te beleven wat aanlokkelijker was dan thuis zijn. Maar voordat Kristof kon reageren, tikte maestro Thomas met zijn baton op zijn lessenaar.

'Ik heb een mededeling,' begon hij. 'U hebt allemaal goed gespeeld hier tijdens de World's Columbian Exposition. Twee concerten per dag en daarbij nog de repetities gedurende de afgelopen drie maanden was een slopend schema. Ik ben er trots op dat ik aan het roer mocht staan van deze groep, terwijl u het publiek een ontwikkelde en verfijnde muziekervaring hebt geboden die ze nergens anders in de stad krijgen.'

Gregor boog zich naar Kristof toe en fluisterde: 'Dit belooft niet veel goeds.'

Hoezeer hij het er ook mee oneens wilde zijn, Kristof had hetzelfde gevoel. Thomas' houding was te ernstig voor louter lof.

'Maar zoals u hebt opgemerkt, hebben onze middagconcerten een beschamend lage opkomst van bezoekers gehad.' Er verscheen een diepe frons op Thomas' voorhoofd.

'Neem me niet kwalijk, meneer,' viel Gregor hem in de rede, 'maar dat verbaast me niet. Het publiek kan onze gratis concerten 's morgens bijwonen, en bovendien op het hele tentoonstellingsterrein fanfares beluisteren, allemaal inbegrepen bij een toegangskaartje van vijftig cent voor de Fair. Waarom zouden ze dan nog een extra dollar betalen om het middagconcert bij te wonen?'

Hij had een punt. De ochtendconcerten van het Exposition Orchestra met populaire muziek trokken gemiddeld vijfendertig-honderd bezoekers. De concerten in de namiddag hooguit honderd.

'Ja, waarom?' echode de maestro. 'Als de muzikaal directeur van de Fair heb ik er altijd naar gestreefd om zowel de massa te vermaken als de kritischer Europese bezoeker tevreden te

stellen. Maar ik moet erkennen dat muziek als kunst en opvoeding een volslagen mislukking is geweest. Het enige wat de mensen verlangen is muziek als amusement, en ze willen er niet extra voor betalen.'

Kristof ging onrustig verzitten en maakte in gedachten een aantekening om de programmering te veranderen. Als concertmeester zou hij meer Wagner, Brahms, Dvořák en Tsjajkovski voorstellen. Minder van de langere stukken die ze vanmiddag hadden gespeeld van Beethoven en Liszt. Hij trok zijn klamme kraag weg van zijn huid. De hitte van 35 graden de afgelopen tijd had de benauwde middagconcerten er ook niet populairder op gemaakt.

'Aangezien met gratis muziek de rekeningen niet betaald kunnen worden,' ging Thomas verder, 'leg ik mijn functie als muzikaal directeur neer en ontbind ik het Exposition Orchestra.'

'Maar het contract dan?' vroeg Kristof kalm. Het was een overeenkomst voor een half jaar en daar waren pas enkele maanden van verstreken.

'We verbreken het contract,' antwoordde Thomas, 'om verdere verliezen te voorkomen. De beambten van de Fair zijn het ermee eens dat, in dit geval, de enige weg voorwaarts bestaat uit het vinden van een uitweg.'

Kristof zat zonder werk. Dat gold voor hen allemaal, tot het seizoen van het Chicago Symphony Orchestra zou beginnen op de dag na Thanksgiving. Maar het was nu pas begin augustus. Eind november was nog een zeer verre stip aan de horizon.

Verbaasde stemmen golfd en door de orkestsecties, maar geen ervan was luider dan die van Gregor. 'Dit kan niet waar zijn.' Hij stond op. 'En hoe gaat het met onze salarissen?'

'Het laatste concert dat ik zal dirigeren is op 11 augustus, en dat is ter ondersteuning van het koor in de Festival Hall. Daarna, neem ik aan, zal niemand van ons meer betaald krijgen. Ik zal zeker niet vragen om geld dat ik niet verdiend heb. Iemand van u wel?'

‘Dit is schandalig. Dit kunt u ons niet aandoen. Ik rekende op dat geld. We zouden immers allemaal volledig in dienst zijn voor de duur van het contract. Hebt u daar wel aan gedacht – aan ons gedacht – voordat u ontslag nam?’

Kristof schopte tegen de schoen van zijn broer om hem tot zwijgen te brengen. ‘Ga zitten,’ siste hij. Er viel niets te winnen door het aanvallen van de maestro.

‘Ik betreur alle financiële problemen die deze situatie voor u kan veroorzaken,’ bulderde Thomas. ‘Maar als u verstandig geweest bent, hebt u wat gespaard van het riante salaris dat u de hele zomer hebt gekregen.’

Kristof had dat gedaan. Honderdvijftig dollar per week was meer geld dan hij kon uitgeven. Blijkbaar had zijn broer daar wel een manier voor gevonden.

Gregor liet zich achteruit zakken op zijn stoel en steunde zijn hoofd in zijn handen. ‘Dit had niet mogen gebeuren,’ fluisterde hij. Zweet parelde op zijn bovenlip.

Met zijn vijfendertig jaar zou Gregor in staat moeten zijn om voor zichzelf te zorgen. Maar wanneer Kristof naar hem keek, zag hij de jongere broer die altijd in de problemen zat, altijd verwachtte dat Kristof hem zou redden. Hij verhardde zich en was al gefrustreerd terwijl hij niet eens wist wat er aan de hand was. Maar hij kende Gregor. Dat was genoeg.

Zodra Thomas de bijeenkomst had ontbonden, draaide Kristof zijn stoel naar zijn broer en zette zich schrap voor de confrontatie.

‘Wist jij hier iets van?’ vroeg Gregor.

‘Waarom denk je dat?’

‘Hij vertrouwt op jou. Als jij enig idee had, en je hebt het me niet verteld ... Als ik geweten had dat mijn inkomen zou stoppen ...’

Kristof leunde naar voren. ‘Ik ben concertmeester, geen adviseur. Ik geef de stokvoering aan op de bladmuziek, help met het samenstellen van het programma en speel de vioolsolo's. Ik ben niet de vertrouweling van de maestro.’

‘Had ik het maar geweten, dan zou ik ... dan had ik niet ...’
Gregor stopte zijn bekentenis en haalde zijn vingers door zijn haar.

‘Vertel het me.’ Kristoff sprak op ingehouden toon. ‘Wat heb je gedaan?’

En wat moet ik doen om het recht te zetten?